Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 302 (10594) | 1977 чылдың декабрь 28, среда | 1925 чылда үндезилеттингеН | Өртээ 2 коп.

ПРОГРАММА ЁЗУГААР

УЖУДУУШКУН БАШКАРАР ТӨП. (СЭТА). Космонавтылар Юрий Романенко биле Георгий Гречконуң ужудуушкуну планнап каан программаны ёзугаар үргүлчүлеп турар.

Орбитаның «Салют-6» эртем станциязының экипажынга ажылдаарының болгаш дыштанырының доктаамал корум-чурумун тургускан. Станцияга ажыл хүнү эртенгиниң 8 шакта згелээр болгаш Москваныы-биле 23 шакка чедир үргүлчүлээр. Ындыг корум-чурумнуң ачызында космонавтыларның эки күш-дамыр байдалын камгалап, бүгү ужудуушкуннуң дургузунда ажылдаар аргазын камгалаар.

Декабрь 26-да космонавтылар программа ёзугаар тустус системаларның, тургузугларның профилактиктиг көрүлдезин кылган болгаш станцияның албан база эртем аппаратуразын хынааннар.

Биологтуг шенелделер үргүлчүлеп турар. Космонавтылар станцияда чер-суг дириг организмнериниң өзүлдезин хайгаарап турар. Космоска ужудуушкуннуң салдары-биле хлорелланың өзүп, көвүдээрин өөренип көөр ажылды кылып турар.

Микроорганизмнерниң клетканларга чарлырының байдалынга дөңзи чок чоруктуң салдарын шинчилээр ажылды кылып турар. Ындыг аппаратураның дузазыбиле космоска ужугар аппараттарга совет-француз биологтуг дуржулганы кады бир дугаар кылырын көрүп турар.

Телеметриктиг медээлерниң түңнелдерин ёзугаар алырга, «Салют-6» станцияның иштинде системалар чогумчалыг ажылдап турар. Космонавтыларның байдалы эки.

Орбита станциязының экипажы радиохарылзаалардың бир сеансызының үезинде «Тигристиң» интернационалчы экипажының чоруткан телеграммазынга харыы кылдыр байыр чедириишкининиң дараазында сөстерин дамчыткан:

«Боттарының берге болгаш ырак-узак походунуң үезинде бистиң дугайыбысты бодап, эң эки чүүлдерни күзеп турары дээш «Тигрис» экспедициязының киржикчилеринге өөрүп четтирдивис. Бистер далайда эрсдидим эжиндирикчилерге эң дээре, эки чүүлдерни күзээнивисти болгаш чаяанныг хат-салгынны, ыржыы далайны, салган сорулгазынга чедерин күзээнивисти дамчыдып тур бис».

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Тыва область комитединиң пленумунуң дугайында

ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

Дүүн республиканың хөгжүм-шин театрынга СЭКП обкомунуң VI пленуму болуп эрткен.

Пленумну СЭКП обкомунуң бирги секретары **Г. Ч. Ширшин** ажыктан.

«СЭКП ТК-ның декабрь (1977 чыл) Пленумунуң түңнелдериниң болгаш СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтин чугаазынга дүүштүр партияның область организациязының сорулгаларының дугайында» айтырыгны пленум чугаалашкан. Бо талазы-биле илеткелди СЭКП ТК-ның кежигүүнге кандидат, СЭКП обкомунуң бирги секретары **Г. Ч. Ширшин** кылган.

Илеткелдиң талазы-биле: СЭКП Кызыл хооркомунуң бирги секретары **А. И. Пожидаев**, СЭКП Бай-Тайга райкомунуң бирги секретары **Д. С. Данзын-оол**, «Тыва даг-дүгү» тудуг эргелелинде партком секретары **В. А. Бакулин**, республиканың «Сельхозтехника» каттыжышкынының даргазы **С. М. Мешкорудников**, Мөңгүн-Тайганың «Малчын» совхозунда бригадада партия организациязының секретары **К. С. Борарган**, «Тыва тудуг» трестин эргелекчизи **А. А. Бернгардт**, Улут-Хемнин «Найырал» совхозунда хойжу **С. С. Очур-оол**, СЭКП Таңды райкомунуң бирги секретары **В. В. Дунаевский**, Кызылдың мебель кылыр фабриказының чазаныкчызы **В. А. Гольцов**, «Тыва үлетпүр тудуг материалдары» каттыжышкынның директору **Ю. С. Самойлюк** олар саналдар берген.

Пленум чугаалашкан айтырыгның талазы-биле доктаалды хүлээп алган. СЭКП-ниң XXV съездизиниң ажылдап кылганы социал-экономиктиг болгаш даштыкы политиктиг программаны боттандырар талазы-биле СЭКП Төп Комитединиң, ООН Политбюрозунуң шудургу, чүткүлдүг ажыл-чорудулгазын бүрүн долузу-биле изиг үүлдүгзүнүүшкүнүн ыңда илергейлеп турар. СЭКП ТК-ның декабрь (1977 чыл) Пленумунуң шиитпирлерин, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтин чугаазында айыттынган үүлдерни болгаш түңнелдерни пленум бүрүн долузу-биле үүлдүгзүнүп, ажыл-чорудулгага хажык чок удуртулга кылдыр хүлээп алган.

Беш чылды иниитизи-биле-даа база 1978 чылдың планныг даалгаларын болгаш социалистиг хүлээлгелерни чедиишкининг күүседир дээш социалистиг чарышты улам калбаргырыныа партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларын, бүгү күш-ажылчы коллективтерни пленум кыйгырган.

«Социалистиг хоойлу-дүрүмнү болгаш хой-ниитиниң корум-чурумун быжыглаарының, кем-херек үүлгедир чорукту болдурбазының талазы-биле партия организацияларының сорулгаларының дугайында» СЭКП обкомунуң II пленумунуң доктаалының күүселдезиниң дугайында СЭКП обкомунуң административтиг органнар кылдызының эргелекчизи **В. Д. Дорунсолдуң** информациязын пленум дыңнаан, бо айтырыг талазыбиле доктаалды хүлээп алган.

Пленумга организастыг айтырыгны чугаалашкан. СЭКП обкомунуң чанында партийжи комиссияның даргазынга **Н. П. Федорсвту.** СЭКП обкомунуң ниити кылдызының эргелекчизинге **А. А. Ромашовту** бадылаан.

БҮДҮРҮЛГЕ КУРЛАВЫРЛАРЫН—БЕШ ЧЫЛГА

СЭКП ТК-ның декабрь (1977 чыл) Пленумунуң түңнелдериниң болгаш СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтиң чугаазынга дүүштүр партияның область организациязының сорулгаларының дугайында СЭКП обкомунуң бирги секретары Г. Ч. ШИРШИННИҢ илеткели

СЭКП ТК-ның декабрь 13-те болган Пленуму 1978 чылда ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планының төлевилелин база 1978 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң төлевилелин ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязына киргешин ёзугаар чугаалажын көргеш, колдуунда үүлдүг деп саналаан.

СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежнев ол Пленумга делгеренгей чүве чугаалаан.

СЭКП ТК-ның декабрь (1977 ч.) Пленуму эш Л. И. Брежневтиң чугаазында айыттынган үүлдерни болгаш түңнелдерни удуртулга боздурбуңаан, ажылдың ажыктының болгаш шынарын бедидер, тургустунган экономиктиг күчүү таварымчалыг ажыглаар, каштал салыышкынарын ажыглалга киирер эң чугула тудугларга мөөңнээр болгаш кол фондуларны чогуур хуусаазында ажыглалга киирер, эртем-техниктиг дешилгени болгаш бүдүрүлгени интенсификастаарын бүгү хемчег-биле шапкынчыдар, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн улгаттырар, совет улустуң чаагай чоруун улам көдүреринниң эргежыктары дээш камналтаның чурумун күштелдирер талазыбиле сорулгаларны херек кырында күүсединриче кичээңгейни угландырарын партия организацияларынга, министерстволарга болгаш ведомстволарга даандырган.

Күш-ажылчы коллектив, район, хоорай бүрүзүнүң республиканың 1978 чылда доктааткан даалгаларны үүгле долдур эвес, харын база ажыр күүседиргин хандырары дээрге бүгү-ле партия, совет, ажыл-агый, профэвилелдер болгаш комсомол организацияларының кол сорулгазы болурун, ол дээрге экономиканы хөгжүдеринге чаа делгем базымны кылыры, бүгү онгу беш чыл планын күүсединриге чугула ужур-дузалыг болурун Пленум онзалан демдеглээн.

Үлетүрүнүн, кодээ ажылагыйның, тудугнуң, транспорттуң болгаш оске-даа адырларының ажылчы чоннарының социалистиг чарыжын улам-на калбаа-биле нептередириниң чугулазын, иштики курлавырларны ең долу ажыглаарынче, ең эвээш чарыгдалдарны үндүрүп тургаш, ең бедик чедиишкиннерни чедип алырынче, мурнакчы дуржулганы нептередип, бүдүрүлге чаартыкчыларының инициатива-эгелээшкиннерин деткиринче онза кичээңгейни угландырып, шыпар көргүзүглерин акижидер дугайында доктаамал сагыш салып, бедик социалистиг хүлээлгелерни херек кырында күүседи чедип алырының чугулазын Пленум демдеглээн.

Партия, күрүне болгаш ажыл-агый удуртулгазының бүгү-де кезектериниг организастыг-болгаш харыысаалыг болур чорукту күштелдирери, планныг даалгаларның күүселдезиниг контрольду шыңгыырадыры, бүдүрүлге болгаш күш-ажылдың сагылга-чурумуи улам быжыглаары амгы байдалдарда улуг ужур-дузалыг боон турарын СЭКП ТК айыткан.

Ажылчыннар, колхозчулар, специалистер, бистиң Торээн чурттуң улус ажыл-агыйының бүгү адырларының ажылдакчылары 1978 чылды шалыпчы күш-ажылдың чыны болдуруп, СЭКП-ниң XXV съездизиниң салганы төөгүүг сорулгаларны боттандырарынга чаа-чаа чедиишкиннерлиг болурунга быжыг бүзүрелин СЭКП Төп Комитеди илереткен.

Оон соонда Г. Ч. Ширшин үлетүр болгаш көдээ ажылагый планнарын күүседи ринде, совет улустун амыдыралының материалдыг болгаш культурзуг деңнелин бедидеринде чурттун ажылчы чоннарының чедип алган чедиишкиннериниң дугайын чугаалаан.

Тыва АССР-ниң ажылчы чоннары, бүгү совет кижилер-биле бир демей, СЭКП ТК-ның декабрь (1977 ч.) Пленумунуң шиитпирин, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сески сессиязының, а ол ышкаш РСФСР-ниң Дээди Совединиң алдыгы сессиязының материалдарын улуг сорук киринишкинниг хүлээп алганнар деп, Г. Ч. Ширшин демдеглээн. Олар партияның иштики болгаш даштыкы-даа политиказын, СЭКП Төп Комитединиң, ООН эш Л. И. Брежневке баштаткан Политбюрозунуң ажыл-чорудулгазын чаңгыс эш-сеткилдиг үүлдүгзүнүп, СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин, онгу беш чылдың планнарын күүседи дээш политиктиг болгаш күш-ажылчы улуг көдүрүүшкүнбиле ажылдан турарлар.

СЭКП ТК-ның декабрь (1977 ч.) Пленумунга эш Л. И. Брежневтиң чугаазында онгу беш чылдың баштайгы ийи чылында партияның болгаш улустуң тургузукчу ажылдакчының түңнелдерин тодарлай анализтээн, эзлчеглиг сорулгаларны айыткан, оларны шиитпирлээриниң боттуг орүктарын тодараткан. Эш Л. И. Брежневтиң чугаазында кылдыгган түңнелдер болгаш үүлдер принципиалдыг чугула ужур-дузалыг болгаш бүгү-ле партия организацияларынга, совет, ажыл-агый органнарынга, бүгү ажылчы чоннарының 1978 чылдың болгаш бүгү беш чылдың планнарын, СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин күүседи дээш демиселинге тодарлай айтыышкын боон турар. Оны удуртулга болдурган, бистер бо пленумга боттарывыстың ажылывысты анализтеп көөр, четпестерни илередир, оларны узуткаарының орүктарын айтыр ужурлуг бис.

Партияның область организациязының политиктиг, идеологтуг болгаш организакчы ажылы, СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин, онгу беш чылдың планнарын, СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң «Тыва АССР-ниң бүдүрүкчү күштерин улам ыңай комплекстиг хөгжүдериниң талазы-биле хемчеглер дугайында» доктаалын амыдыралга боттандырар дээш ажылчы чоннарның кызымаккай күш-ажылы республиканың улус ажыл-агыйы болгаш культуразын улам хөгжүдерин, кижилерни материалдыг чаагай чоруун бедидерин хандырган.

Бистиң республиканың ажылчы чоннары Улуг Октябрьның 60 чылын, ССРЭ-ниң чаа Конституциязын хүлээп алырын күш-ажылчы болгаш политиктиг улуг белүрлүүшкүнүүр демдеглеп эрттиргеннер.

1977 чылда үлетүр бүдүрүлгезиниң немелде өзүлдезин 3,2 хуу, а ийи чылдың иштинде—9,9 хуу болган. Үлетүр бүдүрүлге черлериниң 70 ажыр хуузу юбилейлиг чылдың бүдүрүлге хемчээлиниң болгаш продукция сайгарарының талазы-биле даалгазын долдур болгаш ажыр күүсеткеш, пландан ажыр 2,5 миллион рубльдин продукциязын бүдүрүп үндүрер. Ийи чылдарның иштинде чаа хевириниң 20 продукциязын бүдүрүп эгелээл болгаш сес кылыларга күрүпениң Шыпар демдээн тывыскан.

Агаар-бойдустуң байдалы берге-даа болган болза, кодээ ажыл-агыйның ажылдакчылары беш чылдың сүт болгаш дириг деңзилиг эт бүдүрер талазы-биле ийи чылларда планнарын күүседип турар. Беш чылдың ийи чылдарында күрүнеге сүт садарының планы 105,1 хуу болгаш дүктүү—100,6 хуу күүсеттинин турар. Бо чылын 24 муң тонна сүт садар турган болза, херек кырында 24,8 муң тоннаны садар.

Беш чылдың ийи чылдарында «Тыва даг-дүгү» комбинаттың ийиги эзлчээ, Элегес-Аксының туйиби заводунуң бирги эзлчээ, ыяш чазаар болгаш кедис идик кылыр заводтар, Хову-Аксында дааранылга фабриказы, Кызыл—Шагаан-Арыг аразының радиореледиг шугуму, хөгжүм-шин театрының бажыңы ажыглалга киирген болгаш ийити шөлү 162,9 муң дөрбелчин метр чуртталга бажыңнары, 2456 өөреникчи олуттуг школалар, 14820 баш мыйыстыг бода мал киирер кажаалар, 127600 баш киирер хой кажаалары болгаш оске-даа чудуглар ыыдынган. Чылдың арткан хүннеринде Кызыл-Мажалыктың эзт комбинадында соодукчу, Кызылда асфальт-битум заводу, Чаа Шагаан-Арыгда столовая болган магазин, политехниктиг институттуң филиалының бажыңы, Сарыг-Сеңге харылааның район белдирги болгаш оске-даа элээн каш тудуглар ажыглалга киреринге белеткеннин турар.

Ийити ажыглалдың транспорту беш чылдың ийи чылларының чүк-пассажир дажыглаарының талазы-биле планын ажыр күүсеткен. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 9,8 хуу бедээн. Харызаа ажылдакчылары 1976—1977 чылларда продукция хемчээлиниг, орулгаларның болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң талазы-биле планны ажыр күүсеткен.

Ийи чылдың дургузунда үүрмектеп садар бараан саарылгазы 9,6 хуу ажыр күүсеттинген. 1976—1977 чылларда чонга пландан ажыр 5,2 миллион рубльдин бараанларын саткан. Чонга ачы-дуза чедирериниң хемчээли 15,5 хуу калбарган.

Ажылчы чоннарның материалдыг чаагай чоруу бедээн. 1976—1977 чылларда ажылчыннарның болгаш албан-аажылчыларның ажыл төлевирга 1975 чылдазы-биле деңнээргө, оон 6,8 хуу улгаткан.

Беш чылдың ийи чылдарының даалгаларын 45 бүдүрүлге, тудуг болгаш транспорт организациялары, садыг болгаш амыдырал хандырылга черлери, 158 цехтер болгаш участоктар, 39 бригадалар хуусаа бетинде күүседи ринде. Оларның аразында «Каа-Хем» разрез, Кызылдың сүт заводу, Тыва коммунэнерго. Балгазынның ыяш ажыл-агыйы, Кызылдың тараа продуктулар сайгарылга базазы болгаш оске-даа бүдүрүлгелер бар. Күрүнеге сүт садарының талазыбиле беш чылдың ийи чылының планнарын—31, дүктүүн—20 совхозтар хуусаа бетинде күүсеткен, 29 ферма болгаш бригада продукция бүдүрериниң планнарын ажыр күүсеткилээн. Хой-хой ажылчыннар беш чылдың ийи чылдарының планнарын чедиишкиниг күүсеткен.

Беш чылдың баштайгы ийи чылында республиканың улус ажыл-агыйының кол-кол адырларының хөгжүлдезиниң ийити деңнелин тодарлайлап турар эки көргүзүүлер ол-дур. Олар элээн бедик, ыпчалза-даа беш чыл планнарының даалгаларындан куду болун турар.

Ажылдың ажыктының болгаш шынарын бедидеринде, техниктиг дешилгени дүргедириниң, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринде, ажыглалга чаа кирген күчүлерни шиңгээдип алырының, материалдыг, күш-ажыл болгаш сан курлавырларын чогумчалыг ажыглаарының орулгаларын күүседи турарыныс СЭКП-ниң XXV съездиниң негелделериниге ам-даа дүүшпейн турар. Республиканың үлетүрү бүдүрүлгенин хемчээлиниң болгаш продукция сайгарарының, оон бот-үнезин чиңгедириниң, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң талазы-биле беш чылдың ийи чылының планнарын күүсеткейн турар.

Ийи чыл иштинде республиканың үлетүрү 23 миллион рубльдин продукциязын планнаанынга чедир бербээн, оон иштинде «Тыва даг-дүгү» комбинат 20 миллион ажыр рубльдин, Кызылдың эзт комбинады—6,8, «Тудуг кезектери» комбинат 1,3 миллион рубльдин продукциязын чедир бербээн, «Сельхозтехниканың» Кызылда, Чадаанда, Кызыл-Мажалыкта районнар аразында каттыжышкынарының, Туран болгаш Сарыг-Сеп райүлетүр комбинаттарының, чурт үлетүрүнүн эргелелиниг, балык заводунуң, Шуурмактың ыяш белеткээр пунктузунуң коллективтериниг багай ажылының түңнелинде 600 муң рубльдин продукциязы чедир алдынмаан.

1977 чылда үндүрүп турар продукцияның он кол хевирлериниг планнары, оон иштинде даг-дүгү, тудуг туйибузу, чыын эптээр демир-бетон бүдүрүлгезиниг планнары күүсеттинмээн. Ийи чыл иштинде кол үлетүр-бүдүрүлге фондулары 24,5 хуу оскен, а 100 эгидилгеен 1976 чылда 7 копеек, бо чылдың тос айларында 5 копеек эвээжээн. 1977 чылдың 9 айларында фонд эгидилгеен «Тыва даг-дүгү» комбинатка 9 копеек, «Тыва тудуг материалдары» бүдүрүлге каттыжышкынының бүдүрүлге черлериниг—22 копеек, одаар үүл үлетүрүнүн эргелелиниг—3 копеек, Шуурмактың ыяш белеткээр пунктузунга 10 копеек эвээжээн. Бир эвес үлетүрүнүн кол фондуларының ажыглалы 1976 чылдагы деңнелге турган болза, бо чылын 10 миллион рубльден хой продукциязы немей бүдүрүп болур турган. Министерстволарның болгаш ведомстволарның, бүдүрүлгелериниг болгаш организацияларының удуртукчулары бүдүрүлге күчүлерин чеп ажыглаарының, дерилгелериниг анаа турарын кызырарының, ажылдың эзлчеглиг болурунун коэффициентизин бедидериниг, ажыл шагының ыяпы-бүрү чылдагааннар-биле кызырлырының, ажылчыннарның мергежилин бедидериниг, мурнакчы коллективтериниг дуржулганын нептередириниг талазы-биле хемчеглерни четпес ап келген.

Беш чылдың ийи чылында продукцияның хемчээлиниг планнарын —14, продукцияны сайгарарының—12, күш-ажылды бүдүрүкчүлүүн бедидериниг—17 бүдүрүлге черлери күүсеттээн. 1977 чылда бүдүрүлгениг хемчээлиниг планнарын 14, продукция сайгарарының—14, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниг планнарын 19 бүдүрүлге черлери күүсеттээн.

1978 чылда республиканың экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниг Күрүне планының төлевилелинде үлетүрүнүн ниити продукциязын бүдүрериниг хемчээлиг, 12,5 хуу, сайгарар продукцияны —13,4 хуу көвүдедирин, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 11,3 хуу бедидерин көрген. Ниити продукцияның немелде өзүлдезиниг 70 хуузун күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринниг ачызында алыр апаар. Ыпчалза-даа үлетүр бүдүрүлгениг 1978 чылда өзүлдезиниг темпизи беш чылдың даалгаларындан дыка куду, продукция бүдүрериниде хожудаашкын барык-ла 20 миллион рубль түүнүг болур. Хожудаашкынны ажыр эртер болгаш беш чылдың даалгаларын күүседи ринде төлээде, оон соолгу ийи чылында үлетүрүнүн хөгжүлдезиниг темпизин дыка дүргедедир ужурлуг бис. Ол чылдарда оларны бедик кылдыр көргеп-даа турган. Ыңчангай министерстволарның болгаш ведомстволарның удуртукчулары, партия, совет органнар 1978 чылдың планнарын бетин чижек кылдыр көрүп, оларны ажыр күүседи дээш бүгү хемчеглерни алыр ужурлуг. Республиканың Министрлер Чөвүлели, министерстволар болгаш ведомстволар 1978 чылдың даалгаларын чедиишкиниг доллур болгаш ажыр күүседир, беш чыл планнарын күүседи ринде хожудаашкынны чок кылырын хандырар хемчеглерни чоокку үеде ажылдап кылыр ужурлуг.

Үлетүр продукциязын бүдүрерин көвүдедири «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт», «Тудуг кезектери» комбинаттарының, Элегес-Аксының хана керамик материалдар заводунуң, Хову-Аксында дааранылга фабриказының, алгы заводунуң, ыяш ажылдап кылыр комбинаттың, эзт комбинадының болгаш оске-даа бүдүрүлгелериниг күчүлерин ам-даа долузу-биле ажыглаарындан шиитпирлин-биле хамааржыр. Оларның ажылын министерстволар болгаш ведомстволар, партия болгаш совет органнар хүн бүрүнүн контролюнга алган турары эргежок чугула. 1978 чылда 150 муң тонна даг-дүгүн бүдүрер ужурлуг «Тыва даг-дүгү» комбинаттың күчүлерин шиңгээдип алырынче онза кичээңгейни угландырар херек. Комбинаттың дирекциязы, партия комитеди ун бүдүрүлге черинин ажылын экижидер дээш онзагай хемчеглерни ап чорудар ужурлуг. Бир-ле дугаарында тудуун эгелей берген бүдүрүлге объектилериниң база чурттал-

(Уланчызы 2-ги арында).

СЕССИЯ МУРНУНДА

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң дөртү чыыжының чедиги сессиязының ажыттынарының мурнунда, декабрь 26-да, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң хуралы болган. Аңаа 1978 чылда республиканың экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планын база Күрүне бюджедин болгаш 1977 чылдың планынын, 1976 чылда бюджеттиң күүселдеэйн Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң доктаамал комиссияларынга баш удур чугаалажын көргеш, үндүрген ниити түңнелдериниг дугайында план-бюджет комиссиязының даргазы М. К. Шыраптың информациязын дыңнаан.

Дээди Совединиң Президиуму белеткел болгаш доктаамал комиссиялар 1978 чылда республиканың экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планын болгаш Күрүне бюджедин баш удур чугаалажын коор талазы-биле эки ажылдап, ол телевилелдерни улам экижидер талазы-биле боттуг пемелделерни болгаш чазалгаларны боттарының ниити түңнелинде, министерстволарга, ведомстволарга, улус депутаттарының Советтеринге, бүдүрүлгелер бөлгаш албан организацияларга сүмелериниде кинргешин демдеглээн.

Республиканың Дээди Совединиң доктаамал комиссияларының кылган ниити түңнелин Дээди Совединиң Президиуму чүүлдүг деп көргеп доктаалды хүлээп алган.

ДОКТААМАЛ КОМИССИЯЛАРДА

Декабрь 26-да Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң доктаамал комиссияларының хуралдары болгулаан. Аңаа 1978 чылда республиканың экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планын болгаш Күрүне бюджедин белеткел комиссияларының баш удур чугаалажын көргеннинің түңнелдерни чугаалашкылаан. Үк айтырыг талазы-биле министерстволарга, ведомстволарга болгаш бүдүрүлге, албан организация черлеринге сүмелерни доктаамал комиссияларның хуралдары хүлээп алгылаан.

Ол-ла хуралдарга доктаамад комиссияларның ажыл планнарын база бадылаан.

ХӨМҮР-ДАШЧЫЛАРНЫҢ ЧЕДИИШКИНИ

12 МИЛЛИОН ТОННА ӨЗЕР

ССРЭ-ниң Төп статистика эргелелиниң дыңнадың турары болза: чурттуң хөмүр-дашчылары «кара алдынны» казып, тывар талазы-биле чыл планын хуусаадан эрте күүсединкеннер. Эрткен чылдың бо үеинде турганы-биле дөңзөргө, хөмүр-даш казарының хемчээли барык 12 миллион тонна ковдээр.

6 МИЛЛИОН ТОННА ЧЕТКЕН

Онгу беш чылдың ийиги чылының планныг даалгаларын хуусаадан эрте күүседир дээш социалистиг чарыштың эгелекчилериниң бирээзи —«Каа-Хем» разрезтиң дагжылары декабрь 27-де разрезтиң турун келген хүнүнден бээр 6.000.000 тонна хөмүр-дашты казып, хереглекчилерже чүдүрүп чоруткан. Разрезтиң баштайгы хүннеринден эгелеп ыңда ажылдап турар хоочун экскаваторжу Николай Маркелович Дресвянниковтуң экипажы 6 миллионгу тонна оттулар чүүлдү ускан. Тыванның оцпуг металлургиязының баштайгызы «Тыва кобальт» комбинатче чүдүрүп чоруткан.

Каа-Хем разрезиниң коллективи онгу беш чылдың үш чылдарының планын СССР-ниң чаа Конституциязының бир чыл оюнда — 1978 чылдың октябрь 7-де күүседир дээш социалистиг чарышты калбартырын деткип, тодарлай хүлээлгени алган. Ол хүннерге чедир хөмүр-дашчылар планта немештир 80 муң тонна оттулар чүүлдү улус ажылагыйынга бээрин айыткан бедиткен социалистиг хүлээлгелиг ажылдан турар.

(БИСТИҢ КОРР.).

ХУУСАА БЕТИНДЕ

«Кызыл тудуг» эргелелинде М. Д. Шиповаленконуң бригадазы юбилейлиг чылдың планын хуусаа бетинде, октябрь 25-те, күүсединкеш, ам келир чылдың февральдың үүлүнде ажылдан турар.

Бо чылдың эрткен айларында бир ажылчын 16 муң 325 рубль хемчээлиг ажылды кылыр турган, ону херек кырында 19 муң 32 рубль түүнүг кылдыр күүсеткен.

Бо хүннерде М. Д. Шиповаленконуң бригадазы Кызылдың № 4 микрорайонунда № 12 бажыңда ажылдан турар. Тудуп турар бажыңны 1978 чылдың бирги кварталында ажыглалга киргеш, № 15 бажыңче кирер сорулганы ол мурнакчы бригада салган. Бо найыралдыг коллективте В. Дубинина, С. Сержи, М. Васильева дээш оске-даа шалыпчы тудугжулар бар. Ажылчын бүрүзү бедик мергежилдиг, дуржулганы. Ийи чыл бурунгаар М. Д. Шиповаленконуң бригадазы Н. Злобининиң аргазы-биле ажылдан эгелээн.

В. КУУЛАР.

Тыва электри четкизиниң ажылдакчылары онгу беш чылдың ийиги чылының электри энергия ажылдап кылыр талазы-биле планын хуусадан эрте—декабрь 25-те күүседир деп социалистиг хүлээлгени алган турган. Олар боттарының сөзүнге ээ боон, бо хүннерге чедир пландан ажыр 1 миллион чеди чүс муң киловатт-шак электри энергиязын хүлээлгеден ажыр бүдүрүп үндүргеннер. Бо талазы-биле Кызыл ЦЭС-тин коллективи эки түңнелдерлиг боон, социалистиг чарыштың муруку одуруунда чорун турар. Дараазында Каа-Хем участогу чорун, чарыштың ийиги черин ээлеп турар.

ЧУРУКТА: Кызыл ЦЭС-тин кол башкарылга черинин дежурлыны, социалистиг чарыштың тилекчизи Людмила Яковлевна Скоробогатова.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотозу.

БҮДҮРҮЛГЕ КУРЛАВЫРЛАРЫН—БЕШ ЧЫЛГА

(Уланчызы. Эгези 1-ги арында).

га болгаш социал, культура, амыдырал хандырылга объектилериниң тудугларын доозар, бүдүрүлге черин алгыдарын болгаш реконструкциялаарының хемчеглерин боттандырар, кадрларны белеткээриниң болгаш быжыглаарының ажылын үндезини-биле эки-жидер, бүдүрүлгениң болгаш технологияның сагылга-чурумун быжыглаар, дерилгелериниң апаа турарын болгаш ажыл шагының чидириглерин болдурбас, салдынган сорулгаларны күүседиринге комбинаттың бүгү коллективиниң ролүн бедидер херек.

СЭКП ТК-ның декабрь (1977 ч.) Пленумунга эш Л. И. Брежневтиң айтышкынларынга дүүштүр, бүдүрүлге бүрүзүнге, организация бүрүзүнге күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң үндезин хемчеглерин боттандырары эргежок чугула. СЭКП обкомунуң килдистери, республиканың Министрлер Чөвүлелери, министерстволар болгаш ведомстволар эртемниг чедишкиннери, чаа техниканы, дешилгелиг технологияны, мурнакчы дуржулганы бүдүрүлгеге пеитередир. кадрларның белеткелин болгаш мергежилин бедидериниг талазы-биле хемчеглерни боттандырарын кошкан дивес контрольга алыр ужурлуг.

Капитал тудугнуң хогжүлдезиниг айтырыглары партия, совет, ажыл-агый органнарының оонза сагыш салышкынында турар ужурлуг. 1978 чылда капитал салышкынларын ажыктын бедидер ужурлуг бис. Ону күүседириниг бүгү арталары бисте бар. Сөолгу чылдарда чыын эптээр демир-бетонну, чазанылга кылыгларын, туйбуну бүдүрер чаа күүлерни ажыглалга киирген, тудуг ажылдарын механизастаарының болгаш индустриализастаарының деңнели бедээн, чаа тудуг эргелелдери болгаш кожун чоруур механизастаан колонналар тургустуңган, Чаа Шагаан-Арыгга трест тургузар талазы-биле белеткел ажылдары чоруп турар. Бо бүгү капитал тудугнуң темпизин дыка дүргедедир, четпестерни чок кылыр арганы бээр. А чедир кылбаан үүлдер хой. Беш чылдың ийи чылдарында 31 миллион рубльдиг тудуг-монтаж ажылдарын күүсетпейн баар хире. Объектилерни тударының нормалыг хуусаалары сагыттымайн турар, доосаан тудугларда дыка хой хоренгилер чарыгдаттыган, оон 1978 чылдың январь 1-де хемчээли барык-ла 105 миллион рубль болур.

1977 чылда тудуг кылыр 36 организацияларның чүгле 8-зи планнарын күүседир, 17-зи эрткен чылдың бо үезинде деңнелиниг дора ажылдаан. Чүгле «Тыва тудуг», «Тыва кодээ тудуг» трестери, ССРЭ-ниң Минэнергозунуң тудуг бригадалары безин 16 миллион рубльдиг тудуг-монтаж ажылдарын чедир кылбаан. Күш-ажылды багай организастаанындан, объектилерни тударынга инженерлиг белеткелди багай чорутканындан, субподряд организацияларына кылыр ажылдарны белеткен бербээнинден «Тыва тудуг» трест тудуг кылырының темпизин эрткен чылын чедип алган деңнелиниг 9,1 хуу нудулаткан. Тудуг организацияларында ажылчыннарның күш-ажылын организастаарында улуг четпестер бар хевээр, инженер удуртулгазының деңнели чавыс, тудугда бригадалар аразында харылзаа, организастыг чорук кошкак.

Тудуг организацияларының ажылын эжиждер, капитал тудугнуң ажыктын бедидер дээш кандыг хемчеглерни ап чорудар ужурлугул?

Бир-ле дугаарында тудуг организацияларын кадрлар-биле быжыглаар дээштиг хемчеглерни ап чорудар, доктаамал коллективтерни тургузар. 1977 чылда бир тудугну план өзүгаар 7936 рубльдиг ажылын кылыр турган деп алырга, бердинген даалганы күүседиринге тудуг организацияларына 2 муң ажыг ажылчыннар четпейн турган. Оон-биле кады ажылчын кадрларның эрик-кирер чоруу кончуг хой болган.

Удуртукчуларның дыка хой кеги бо үеник тудуг ажылын удуртуп шыдавайн турар. Сөолгу ийи чылда КМК-ларның, тудуг-монтаж эргелелериниң болгаш бот-орулга-чаңчылыг участокталарының 30 начальниктери болгаш бол инженерлери солушкан, ол дээрге оларның ниити санының 60 хуузу-дур. Бо саннар ол категориялың удуртукчуларын шилип ап, быжыглап база эжиждин турарышыста улуг четпестерниг барын херечилеп турар.

Партия, совет, профсоюзтар болгаш комсомол организациялары, министерстволар болгаш ведомстволар тудугжу кадрларны белеткээр болгаш быжыглаар талазы-биле ажылды үндезини-биле эжиждер ужурлуг. Эң ылангыл шеверлекчилерни өөредип, белеткээриниг оонза кичээнгейни салыр херек.

Чүрттүлгө тудугларывга, социал, культура, амыдырал хандырылга болгаш үлетүр объектилериниг чыын эптээр конструкцияларны бөвүдеди ажыглаары, чаа материалдарны болгаш конструкцияларны ажыглаарын калбартыры, машиналарны болгаш механизмнерни эдилээрин эжиждери эргежок чугула. Объектилерни тударывың технологизыны, улам долу хандырар хүлээлгелиг.

«Амгы үе-чалада ажылагыйжы чорудулганың чугула сорулгаларының бирээзи—ол дээрге бисте бар бүгү күүлдерни, бистин улус ажыл-агыйысты бүдүрүп турар бүгү күүлдерни хумагалыг болгаш чоп ажылаары болур» деп, СЭКП ТК-ның Пленумунга Л. И. Брежнев чугаалаан. Улетүр бүдүрүлгелериниг, транспортта, тудуг организацияларында, садылда, амыдырал хандырылгалында, коммунал ажыл-агыйда ажыл-агыйжы эвес болгаш тотчеглекчи чоруктарга удур демисел амдаа кончуг кошкак чоруп турарын чугаалаар херек.

Ийи чыл дургузунда үлетүрге барык 7 миллион рубльдиг чиг-эдин, материалдарын болгаш электри энергиязын болгаш одаар күүлү барык 63 муң рубльге, «Тудуг кезектери» комбинат 49 тонна арматура каныг, муң хире тонна цементтин, «Тыва тудуг материалдар», каттыжылыг участокталарының 30 начальниктери болгаш бол инженерлери солушкан, ол дээрге оларның ниити санының 60 хуузу-дур. Бо саннар ол категориялың удуртукчуларын шилип ап, быжыглап база эжиждин турарышыста улуг четпестерниг барын херечилеп турар.

Партия, совет, профсоюзтар болгаш комсомол организациялары, министерстволар болгаш ведомстволар тудугжу кадрларны белеткээр болгаш быжыглаар талазы-биле ажылды үндезини-биле эжиждер ужурлуг. Эң ылангыл шеверлекчилерни өөредип, белеткээриниг оонза кичээнгейни салыр херек.

Чүрттүлгө тудугларывга, социал, культура, амыдырал хандырылга болгаш үлетүр объектилериниг чыын эптээр конструкцияларны бөвүдеди ажыглаары, чаа материалдарны болгаш конструкцияларны ажыглаарын калбартыры, машиналарны болгаш механизмнерни эдилээрин эжиждери эргежок чугула. Объектилерни тударывың технологизыны, ажылды кылырының графиктерин сайзырацгайжыдар херек. Чамдык тудуг эргелелдеринде болгаш КМК-ларда бригадаларны бир объектиден өске объектиже үргүлчү солуп октаар практиканы буруу шавар ужурлуг.

Трестер болгаш эргелелдер күш-ажылды организастаарының дешилгелиг хевирлерин болгаш методтарын пептередир, ылангыя Н. Злобиниң методунуң талазы-биле хемчеглерни алыр ужурлуг. Амгы үеде 325 бригаданың чүгле 47-зи ол арга-биле ажылдан турар. Ол чаа дешилгелиг арганы ажыглаан эгелээн бригадаларга удуг материалдары, механизмнер-биле дузалаар херек. Ажыл-агый удуртукчуларынга, партия, профсоюзтар организацияларының талазындан оларга эргежок чугула деткимчени көргүзер ужурлуг.

Тудуг организацияларының ажылы үлээн хой таварылгаларда тудуг-монтаж ажылдарының хемчээлиниг болгаш материал-техниктиг күрлавырларының балансылаттынмаанындан, дерилгелер-биле четчеленнинде шыгыны четпестерден, толевилеллерде частырыглардаң нарыңдан турар. Кодээ ажыл-агый министерстводу, «Сельхозтехниканың» республика каттыжылышкыны, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң капитал тудуг эргелели болгаш өске-даа чаңчылар тудугларны технологтуг дерилгелер болгаш материалдар-биле хандырарын эжиждер, толевилел-смет документациязын чогуур үезинде шынарлыг белеткээр хүлээлгелиг.

Капитал тудугнуң бадылаттынар планы—бүгү күүседиктилерге хоойлу болур. Тудуг планнарын чыл дургузунда өскертип кээр шын эвес практиканы соксадыр херек, чүте дээрге, ол организас чок чорукту, күүседиктилерге болгаш чагыкчыларга план күүселдези дээш харыысалга чок чорукту тывылдырар.

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң «Тыва АССР-ниң бүдүрүкчү күштерин улам ыңай комплексиг хөгжүдер талазы-биле хемчеглер дугайында» доктаалынга дүүштүр 1978 чылдың планында 20 ажыг чаа объектилериниг тудуун эгелээрин киирген, оларның арасында Кызылга хлеб заводу, Абакан—Кызыл арасынга радиореле шугуму, Кызылга хоорайлар арасының телефон станциязы болгаш АТС, «Тыва тудуг» трестиниг механизация баазазы, судноолар септээр мастерскиялар, Шушенское—Кызыл арасынга 220 киловольтлуг электри шугуму, улус чырыдыышкынның, кадык камгалалының, садыгының, амыдыралдың, малчаалының, машина-трактор мастерскиялларының элээн каш объектилери бар. Бо бүгү капитал тудугнуң ажыктын болгаш шынарын бедидери, тудуг индустриязының, тудуг материалдарын үлетпүрүнүң чаа күүлерни

БҮДҮРҮЛГЕ КУРЛАВЫРЛАРЫН—БЕШ ЧЫЛГА

(Төнчүзү. Эгези 1-ги, 2-ги арыннарда).

даев чижектер-биле көргүскен. Баштайгы сапалгалар-биле алырга, бо чылын продукция сайгарар планын беш бүдүрүлге, капитал тудуг планын алды тудуг эргелели күүсетпес.

СЭКП ТК-ның декабрь Пленуму үстүү бүдүрүлге эргелелериниң болгаш каттыжышкынларының ажылының стилиниң база аргазының, оларның харысалгазының, организастыг чорукту бедидериниң дугайында шыңгыы негелдени тургускан болгай. Ынчалзажок оларның чамдыктары боттарының эргезинде турар бүдүрүлгелериниң, коллективтериниң ажылынче хаптылан кирбейн турар чижектерин оратор республиканың одалга, аъш-чем, транспорт эргелелериниңдеи болгаш «Тыва тудуг» трезиндеи көргүскен.

СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шиитпирлерин, эш Л. И. Брежневтиң чугаазын ажыл-чорудулгага хажык чок удуртулга болдурган, хоорайның коммунистери, бүгү ажылчы чоннары СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин, онгу беш чылдың планыг онаалдаларын күүседир дээш бүгү күжүн салыр деп, А. И. Пожидаев түңнеалинде бүзүреткен.

Индирде партияның Бай-Тайга райкомунуң бирги секретары **Д. С. Данзын-оол**, Чаа-Хемниң совхозунуң хой-ниити ажылдакчызы, мурнунда Францияның Совет Эвилелинге элчиин турган М. Дежан СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазында мынча деп медеглээн: Чепсекти дүжүреринің орыу-биле бурунгаарлап чоруурунуң болгаш ол угланылышкынга тодаргай базымнарны кылырының бирги

Кодээ ажыл-агының хоржүдери, ооң продуктулуун бедидери мал, чер ажылын механизастаарындан улуу-биле хамаарыр. Ажыл-агыйларга күрүне бирги чергениң, тергиин эки машина-техниказын берип турар. Ынчалзажок оларны ажыглап, кадагалап турары девдиин багай. Үреллген дээш, оларны үндүр бижип турары ап турарындан ийи катап хой. Ол ышкаш кывар, чаар үүлдү төтчеглээр, качналга чок чарыгдаар чоруктар база хой. Ол чес-

комбинады, энергоцех, механиктиг цех, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры К. Данзырының тудугжулар бригадазы ышкаш, план күүседиринге мурнап турар коллективтер бар.

Комбинаттың төлевилел күчүзүн шиңгээдип ап турарынга холбаштыр бо пленумга ялеткелге шүүмчүлел кончуг чоптүг. Курлавырлар чедир ажыглаттынмаан, ажыл шагы үзер чорук, ажылчыннарның ажылдан үнери амдаа хой. Капитал тудугда улуг четпестер бар. Партком болгаш партия эге организациялары ажыл-херекти СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шиитпирлеринге, эш Л. И. Брежневтиң чугаазында айыттынган сорулгаларга дүүштүр тургузар, ажыл-херекте четпестерни дүрген чайладыр дээш, бүгү чүүлдерни кылыр деп, оратор түңнелинде чугаалаан.

Республиканың «Сельхозтехника» каттыжышкынының даргазы **С. М. Мешкорудников** бодунуң саналында техниканы, чемиштидилгени ажыктыг кылдыр ажыглаарынче көдээ ажыл-агый органнарының кичээнгейнин угландырган.

Республиканың «Сельхозтехника» каттыжышкынының даргазы **С. М. Мешкорудников** бодунуң саналында техниканы, чемиштидилгени ажыктыг кылдыр ажыглаарынче көдээ ажыл-агый органнарының кичээнгейнин угландырган.

«Тыва даг-дүгү» тудуг эргелелинде партком секретары **В. А. Бакулин** санал бергеш, комбинаттың ийиги эллчээн ажыглалга киирген-биле холбаштыр төлевилел күчүзүн шиңгээдип алырына парын түүлдер, бергелер турзажок, бүдүрүлгениң хемчээли улгадып турарын дыңнаткан. Хоорайда АТБ, үлетпүр бүдүрүлге

пестерни дүрген чайладырынга партия, совет органнарының дузазы эргежок чугула дээрзин ол демдеглээн.

— Мөңгүн-Тайганың малчыннары Октябрьның 60 чыл ооюн болгаш ССРЭ-ниң чаа Конституциязын хүлээп алганын политиктиг база күш-ажылчы улуг кодүрлүүшкүн-биле уткаан—деп, «Малчын» совхозунуң хойжузу **К. С. Борарган** чугаалаан. — Малга быжыг чем-суурун тургузуп, оларны кыштагларда чедиряп алган бис. Кара-Ховунуң хойжу бригадазы СЭКП обкомунун болгаш республиканың Министрлер Чөвүлелиниң 1977—78 чылдың ыжыпында малды хүр ыыш ажырар талазы-биле докталын удуртулга болдурган, бедиткен социалистиг хүлээлгелерни алган. Бисте торуур 4300 хой бар. Олардан 470 хой ам ооллаппкан, чаш төлү опча-менди доругун турар. Бригада шиитизи-биле үүс хойдан 93 хураган алырын хүлээнген.

Партияның планы—чоннуң планы дээрзин ханызы-биле медерел билип турар бис деп, К. С. Бораргаи түңнелинде чугаалаан. Онгу күүседир дээш бүгү-ле күжүвүсту, билиг-мергежилиг-ниг, арга-дуржулга-ларны эки хынаваин оваар таварылгалар ам-даа бар.

Улуг-Хемниң «Найырал» совхозунуң хойжузу **С. С. Очур-оол** мал ажыл-агайының ажылдакчыларын шын шилип алырының эргежок чугулазын айыткан. Чамдыкта бо харысалгалыг ажылга душкан-па кижини хүлээп алгылай бээр. Ооң ужун ниитиниң малының баш саны кызырлып, олуп хорап турар. Ынчангаш күрүвениң малын идегелдиг дээш кижилерге кадартып, бо ажылче комсомол-

турар деп, ук трестиң эргелекчизи **А. А. Бергардт** демдеглээн. Онгу беш чылдың ийиги чылы дооступ тур. Ол үеним иштинде эвээш эвес ажылдарны - кылган бис деп, ол чугаалаан. «Тыва даг-дүгү» комбинаттың ийиги эллчээ, Элегес-Аксының хана материалдары кылыр заводунуң, «Тудуг кезектери» комбинат, хогжум-шин театрының бажыңы, алаан хой чурттарга бажыңнары болгаш культураның базы амыдырал хавдырылгазының оске-даа объектилерге ажыглалга киргеи. Ынчалзажок бистиң ажылывыста четпестер хой. Ол дугайын СЭКП обкомунун бирги секретары Г. Ч. Ширшиниңиң илеткелинде кончуг чоптүү-биле айыткап чорду деп. А. А. Бергардт уламчылаап, ол бүгү четпестерни эдип алыр талазы-биле хемчеглерге доктаагаи. Тресте тудугжуларның ажылын организастааны, күш-ажылдың сагылга-чуруму кошкан, ажылчыннарның база инженер-техниктиг ажылдакчыларның үнер-кир-ер чоруу ковей, ажылчын күш чедишпейн турар. Тудуг материалдарын шоолуг хумагалавайн, кылган ажылдың шы-

чуларны, аныяктарны хаара тудары эргежок чугула. Малчын оон ыңай хойжуларны кышкы үеде чылыг идик-хеп-биле хандырарының база эргижироэн бичин кажааларның орнунга улуг кажааларны тудуп, коданнарны улгаттырарының ойү келгениниң дугайын чугаалаан.

Тандының ажылчы чоннары партия ТК-ниң декабрь (1977 ч.) Пленумунуң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң тоску чыжыының сеский сессиязының материалдарын ханы чүүлазүүшкүн-биле уткаанын СЭКП Танды райкомунуң бирги секретары **В. В. Дунаевский** дыңнаткан. Балгазының ыяш ажыл-агайының, «Революцияның чалбыжы» совхозунуң болгаш оске-даа күш-ажылчы коллективтер юбилейлиг чылдың планыг онаалдаларын болгаш социалистиг хүлээлгелерин чедишкиниг күүседип, онгу беш чылдың үшкү чылын шалыпчы күш-ажыл-биле демдеглээринге шиитпирлиглер.

Районнуң партия организациязы амгы үеде малды хүр кыштагладырынче, часкы тарылгага белеткелче, механизаторларның, малчыннарның кышкы өөредилгезинче база дээрзин Үлетпүр тудуг материалдары каттыжышкынының директору **Ю. С. Самойлюк** бодунуң саналында демдеглээш, каттыжышкында ажылдың ниити байдалын чугаалаан. Чамдык чедишкиннер бар-даа болза, каттыжышкында четпестер хой. Туйбү, чугай бүдүрер талазы-биле план чедир күүсеттинмээн. Ылаңгыя Кызыл-Мажалыктың туйбү заводу планын күүсетпейн келгеи. Ында күш-ажылды болгаш ча-

казының чазаныкчызы **В. А. Гольцов** бодунуң саналын эгелээн. — Бистиң фабриканың коллективи СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Советиниң сеский сессиязының шиитпирлерин бүрүүн-биле чүүлдүгзүүнүн, улус ажыл-агыйын хогждүрериге эвээш-биче-даа бол бодунуң үлүүн киирер дээш улам кыымакнай ажылдан турар. Шынар дээш чарын фабрикада калбарган. А мен бодум ында бригадирлевишаан, чазаныкчылан турар мен. Бистиң бригада 1978 чылдың март айының үлүүнде ажылдан турар. Кол сорулганыс— ыынарлыг эт-херектерни бүдүрери.

Оон ыңай ол бодунуң саналынта фабриканга кижилдилге ажылын улам күштелдиринің, күш-ажылдың сагылга-чурумун экижидериниң чүгулазын демдеглээш, бо талазында чамдык четпестерни илереткеш, фабрика 1978 чылда чаа-чаа чедишкиннерни чедип алырынга бүзүредиг дээрзин чугаалаан.

СЭКП ТК-ның декабрь (1977 чыл) Пленуму коллективтің бүрүзүнүң мурнунга тодаргай сорулгаларны болгаш дээрзин Үлетпүр тудуг материалдары каттыжышкының директору **Ю. С. Самойлюк** бодунуң саналынга демдеглээш, каттыжышкында ажылдың ниити байдалын чугаалаан. Чамдык чедишкиннер бар-даа болза, каттыжышкында четпестер хой. Туйбү, чугай бүдүрер талазы-биле план чедир күүсеттинмээн. Ылаңгыя Кызыл-Мажалыктың туйбү заводу планын күүсетпейн келгеи. Ында күш-ажылды болгаш чаазынаан дедиглериниң доостур чоруу чепсекти дүжүреринің еске талаларынга депшилгеге чогумчалыг ыдыгын бээр. Нейтронуг бомбаны бүдүрериниг Совет Эвилелинің улуг тускаш турар чоруу кончуг чугула-дыр. СССР-ниң, совет улустуң болгаш Л. И. Брежневтиң хууда бодунуң ол быжыг болгаш тодаргай турушунга делегейниң бүгү чүүт-тарының улустары баймар чедирбейн барып шыдавас. Ол араатанлыг чепсекти ажыглаарының кандыг-даа болдунар аргаларын чайладыр дээш, Совет Эвилелинің салып турар күжениишкиннерин делегейниң хой-ниитиниң ээн-биле детким турар. (СЭТА).

ДАШТЫКЫ ИНФОРМАЦИЯЛАР

РСР. Румын коммунистиг партияның төөгүзүнүң Бухарестида музейинде ажыттынган делегелге ооң ажылчы чоннарының болгаш аалчыларының улуг сонуургалын болдурган. Ында төөгүде кезээде кирген 1917 чылдың Октябрьда Россияга болган сорук кириикчи хүннериң дугайын, баштайгы ленинчи декреттериң дугайын чугаалап турар. Ол делегелгениң бир болүүн Румынияның ажылчын ацгызының болгаш депшилгелиг күштериниң эп-сеткил каттыштырылгазынга турааскааткан. Делгелге Советтер чуртунуң маадырлыг төөгүзү-биле, социалистиг сайзыраңгай шиитилелдің болгаш коммунизмниң материал-техниктиг базазының тургузарынга совет улустарның чедишкиннери-биле таныштырып турар.

ЧУРУКТА: делгелгениң көрүлдези.

Аджерпресс—СЭТА-ның фотозу.

«Чепсегленишкиннерни эңдере бүдүрерин болдурбас»

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Пентагонга чаа хой акша-хорецгилерни берип, шериг күчүзүн улам ыңай күштелдирип турар чорукка удурланышкын кампаниязы Каттышкан Штаттарда күштелип турар. АКШ-ның администрациязы келир сан-хоо чылында камгалал министерствозунуң бюджедин 10 миллиард долларга ковүдедир, ону рекордчу түү—130 миллиард долларга чедирер деп планнап турары билдингир.

Каттышкан Штаттарның чорудуп турары чепсегленишкиннерни эңдере бүдүрер чорукту чурттуң хой-ниити болгаш профсоюзлар организацияларының калбак коалициязы буруу шаап турар. Хоорайларның национал лигазы, өөредилгениң америк ассоциациязы, америк мэрлер конференциязы, автомобиль, аэрокосмос үлетпүрүнүң болгаш көдээ ажыл-агыйының машина тудуунуң ажылчыннарының каттышкан профсоюзлери, штаттарның, округтарның болгаш муниципалитеттериниң албан черлериниң албан-хаакчыларының профсоюзлерининң федерациязы база оске-даа организациялар ол коалицияда кирип турар.

Коалициянның төлөлекчилери АКШ-ның администрациязының бюджет эргелелиниң директорунуң хүлээлгезин күүседип турар Дж. Макинтайр-биле ужурашкан болгаш АКШ-ның ыңдында-ла кедергей улуг шериг бюджедин улам-па улгаттырар деп турары-биле холбаштыр шыңгыы дүвүрээзинин аңаа илергейлээн деп, америк хоорайлар тергиилекчилериниң конференциязының даргазы Л. Александер аңаа болган парлалга конференциязына медеглээн.

ТАЙБЫҢНЫҢ ЭРГЕ-АЖЫКТАРЫ ДЭЭШ

«Правданың» корреспондентизиниң айтырыгларынга СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежневтиң харыыларын калбаа-биле тайылбырлаарын делегейниң хой-ниитизи үргүлчүлеп турар. Ол эн чугула документиде делегейниң ол-кол айтырыгларын шиитпирлээриниң оруктары айыттынган, СЭКП-ниң болгаш Совет күрүнеиин даштыкы политиказының күжениишкиниин болгаш үре-түңнелдин тодаргай көргүстүнген деп солуниарның тайылбырларында, радио, телевиделиие дамчыдылгаларында онаалап демдеглен турар.

ПАРИЖ. Көскү француз хой-ниити ажылдакчызы, мурнунда Францияның Совет Эвилелинге элчиин турган М. Дежан СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазында мынча деп медеглээн: Чепсекти дүжүреринің орыу-биле бурунгаарлап чоруурунуң болгаш ол угланылышкынга тодаргай базымнарны кылырының бирги чергениң чугулазын тодаргайлап турар Л. И. Брежневтиң состериниге каттыш пайн барын болбас. «Правданың» корреспондентизиниң айтырыгларынга совет удуртукчуның харыылары ол талазынга дешилгениң эргежок чугулазын база катан онаалап демдеглен турар-дыр. Шаап халдаар стратегтиг чепсегленишкиннерни кызыгаарлаар дугайында совет-америк чугаалажышкынларың чедишкиниг болурун француз хой-ниити улуг ужур-дузалыг деп көрүн турар. Делегейниң эн-не күчүлүг болгаш эн-не улуг күрүнелери болур ССРЭ биле АКШ-ның аразында ол айтырыгның талазы-биле дуурзулга—ниитизи-биле делегей байдалын чогумчударының херээнге, бүгү-ниити тайбыңны хандырарының херээнге шыңгыы салышкын болуру чигзиниг чок.

Ол чугаалажышкынларың чедишкиниг доостурунун болдунар аргаларынга хамаарыштыр Л. И. Брежневтиң илергейлээн оптимизми бисти өөртүп турар деп, М. Дежан онаалап демдеглээн. Оларның чедишкиниг доостур чоруу чепсекти дүжүреринің еске талаларынга депшилгеге чогумчалыг ыдыгын бээр. Нейтронуг бомбаны бүдүрериниг Совет Эвилелинің улуг тускаш турар чоруу кончуг чугула-дыр. СССР-ниң, совет улустуң болгаш Л. И. Брежневтиң хууда бодунуң ол быжыг болгаш тодаргай турушунга делегейниң бүгү чүүт-тарының улустары баймар чедирбейн барып шыдавас. Ол араатанлыг чепсекти ажыглаарының кандыг-даа болдунар аргаларын чайладыр дээш, Совет Эвилелинің салып турар күжениишкиннерин делегейниң хой-ниитиниң ээн-биле детким турар. (СЭТА).

КНО: чогумчалыг түңнелдер

Нью-Йоркка чоокку эрткен хүннерде доозулган КНО-нуң Кол Ассамблеязының XXXII сессиязы аңаа чугаалажып көрген ойү келген айтырыглары-биле делегейниң хой-ниитизиниң ничээнгейин хаара туткан. Совет Эвилелинің чугула эгелекчи сапалдары ел чыышка калбак детикмчелерни алгаын демдеглээри өөрүнчүг. Ядролуг чепсекти бүдүрерин бүгү күрүнелериниң хары угда соксадырын дугуржуп алырының дугайында, а ол ышкаш ядролуг чепсектің бүгү шенелделерин тодаргай хуусаада хоругдаары-биле чергелештир, тайбың сорулгаларга ядролуг чазылдырыышкынар кылырынга мораторийни чарлаап турар дугайында эш Л. И. Брежневтің идип үндүрген сапалдары бедик үнелээшкинин алган.

Хүн чурумунуң үш ай дургузында чугаалажып көрүп келген барык-ла 130 айтырыының аразында топ черни чепсекти дүжүреринің айтырыглары эзлен турган. Чепсегленишкиннерни эңдере бүдүрери, күштелдирерин АКШ-ның болгаш НАТО-нуң оске-даа чурттарының тодаргай болүктериниң делегейге күткүүрүн оралдажып турарыбиле холбаштыр ол чорук опза ужур-дузалыг болуп турар. КНО-га хүлээп алдынган шиитпирлер чепсегленишкиннерни эңдере бүдүрерин болдурбазын болгаш чаа дайынны чайладырын чедип алырынче кижи төрелгетениң чүткүүн көргүзүп турар.

«Делегейниң душкүүрлүг чоруунун чавырлыышкынын хаңыладырының болгаш быжыгаарының дугайында декларацияны» совет толевилелдің үндезининге хүлээп алган. Ядролуг чепсектің шенелделерин бүрүү-биле болгаш бүгү-ниити хоругдаар дугайында керээни чарар дугайында совет саналды 126 күрүне деткээн. Стратегтиг шаап халдаар чепсегленишкиннерни кызыгаарлаар дугайында совет-америк чугаалажышкынларың чедишкиниг болурун француз хой-ниити улуг ужур-дузалыг деп көрүн турар. Делегейниң эн-не күчүлүг болгаш эн-не улуг күрүнелери болур ССРЭ биле АКШ-ның аразында ол айтырыгның талазы-биле дуурзулга—ниитизи-биле делегей байдалын чогумчударының херээнге, бүгү-ниити тайбыңны хандырарының херээнге шыңгыы салышкын болуру чигзиниг чок.

Ол чугаалажышкынларың чедишкиниг доостурунун болдунар аргаларынга хамаарыштыр Л. И. Брежневтиң илергейлээн оптимизми бисти өөртүп турар деп, М. Дежан сессияның ажыл-хереги база боттуг байдалынга удурланышкан болуп турар. Чепсегленишкиннерни эңдере бүдүрер чорукту болдурбазынче, тайбыңны болгаш делегейниң кады ажылдажылгазын бызыглаарынче углаган бүгү сапалдарны олар дораан-па хүлээвейн турган.

Чоокку Чоон чүкте байдалга, колониализмни, расизмни, апартейдти туюлуунга чедир узуткан чок кылырының айтырыларына делегаттар хой кичээнгейин салган. Египеттің президентизи Садаттың чаяыт сүлчээ кылыр уланымышкының сессияның индиринден шыңгызы-биле шүүмчүлээн. Чоокку Чоон чүкке чоптүг болгаш быжыг шиитпирлээшкин дээш, 1967 чылда эжелеп алган черлеринден израиль шериглерин үндүрери дээш, Палестинаның араб улузунун бот тодараттынар эргезин хандырары дээш Кол Ассамблея турунун турар.

(СЭТА).

Секретариаттың медег лели

ПАРИЖ. (СЭТА). Декабрь 25-че дүнеде ФКП-ниң Чиңгине секретары Ж. Маршениң Сен - Мартен- Скор - Орезте (Йонна департаменте) бажыңынче боо-чепсектиг халдаашкынны шиитпирлиг-биле буруу шапкан медеглелди Франция коммунистиг партиязының ТК-ның Секретариазы парлап үндүргеи.

Чепсектиг кижилер чок кызыр деп кыжанын турган, Ж. Маршениң бодунуң ог-бүлези-биле турганы бажыңынче киреринде ийи катап орадашканнар деп медеглелде эйытканы. Олар өлүмүг боон болгу дег эрээн каш боолаашкынны кылганнар. Ол болза фашист дээрбечи болуктуң халдаашкыны болган. Ол дээрге соолгу айларда демократтыг организацияларга удур хой санныг халдаашкынларың бирээзи болур болгаш хой катап кыжаныышкынларының соонда болган онза шыңгыы факт болур.

Ындыг аңзылыг кем-херек үүлгедикчилериниң кеземчете таварышнайн турарын демдеглериваан, халдаашкынның кижикчилериниге суд харысалгазын көргүзерин ФКП ТК-ның Секретаризы негээн.

СЕРЕМЧИЛЕЛДИГ БОЛУРУНЧЕ КЫЙГЫРЫГ

ЛИМА. (СЭТА). Перунун Коммунистиг партиязының (ПКП) Төп Комитединиң пленуму болган. Аңаа шиитки политиктиг байдалды чугаалажып көрген. ПКП ТК-ның Чиңгине секретары Хорхе Дель Прадонуң кылганы ТК-ның Политиктиг комиссиязының плетвелян пленумунуң кижикчилери чаңгыс эп-сеткил-биле чүүлдүг деп көрген.

ПКП ТК-ның 1976 чылдың декабрьда болган сволгу пленумунуң соонда эрткен үеним дургузында болгулаан политиктиг күштериниң деңзиүүрүнде өскерилгелериниң дугайын Хорхе Дель Прадо чугаалаан. Ол үеним дургузында реакция болдунуң ажыл-чорудулгазын дыка идепкейжиткен деп, ол демдеглээн. Чогуур назылыг чоннуң үжүк-бижик биабес кезээн тургузулгалыг ассамблеяның соңгулдаларына киириштирбезин баш удур көрүп турар декретти бадылаттырарын безин реакция чедип алган. Елуг демократия, политика талазы-биле хоругдаттырганнарны келдередеи үндүрери, профсоюзлел ажыл-чорудулгазын хостуг болдурары, реакцияның күштеринге идепкейлиг удур туржуру дээш, соңгулдаларга эп-не идепкейлиг киржирин ол чорук Перунуң Компартиязына хүлээдип турар.

Национал аграр конфедерациязында, Перунуң ажылчы чоннарының бүгү-ниити конфедерациязында болгаш оскедаа профсоюзлел каттыжышкынларында ыны-бүрү идеегеттериниң чарылдырыкчы ажыл-чорудулгазының фактыларын көргүзүп турар, коммунистерге ымыгырынын ПКП Төп Комитеди база-ла таратканы.

«Чепсегленишкиннерни эңдере бүдүрерин болдурбас»

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Пентагонга чаа хой акша-хорецгилерни берип, шериг күчүзүн улам ыңай күштелдирип турар чорукка удурланышкын кампаниязы Каттышкан Штаттарда күштелип турар. АКШ-ның администрациязы келир сан-хоо чылында камгалал министерствозунуң бюджедин 10 миллиард долларга ковүдедир, ону рекордчу түү—130 миллиард долларга чедирер деп планнап турары билдингир.

Каттышкан Штаттарның чорудуп турары чепсегленишкиннерни эңдере бүдүрер чорукту чурттуң хой-ниити болгаш профсоюзлар организацияларының калбак коалициязы буруу шаап турар. Хоорайларның национал лигазы, өөредилгениң америк ассоциациязы, америк мэрлер конференциязы, автомобиль, аэрокосмос үлетпүрүнүң болгаш көдээ ажыл-агыйының машина тудуунуң ажылчыннарының каттышкан профсоюзлери, штаттарның, округтарның болгаш муниципалитеттериниң албан черлериниң албан-хаакчыларының профсоюзлериниң федерациязы база оске-даа организациялар ол коалицияда кирип турар.

Коалициянның төлөлекчилери АКШ-ның администрациязының бюджет эргелелиниң директорунуң хүлээлгезин күүседип турар Дж. Макинтайр-биле ужурашкан болгаш АКШ-ның ыңдында-ла кедергей улуг шериг бюджедин улам-па улгаттырар деп турары-биле холбаштыр шыңгыы дүвүрээзинин аңаа илергейлээн деп, америк хоорайлар тергиилекчилериниң конференциязының даргазы Л. Александер аңаа болган парлалга конференциязына медеглээн.

ЧАА ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЫЛЫ

Декабрьда Эфиопияда Бахр-Дар хоорайның политехниктиг институдунга чаа өөредилге чылы эгелээн. Совет Эвилелинің эфиоп улуска белээ болур ол өөредилге черин 1964 чылда ажыткан.

Ооң алды факультеттериниде өөредилге эфиоп чазактың дилээни-биле ында ажылдан турар совет педагогтарның белеткээн программаларын болгаш өөредилге помнарын ёзугаар чоруп турар.

Бахр-Дар институду муң ажыг специалистерни белеткээн. Бо черниң байдалынга ол улуг сан. Олар пос-таавы болгаш ыяш ажылдан кылыр үлетпүрүнүң механиктери болгаш технологтары, электротехниктер, агрономнар, химиктер. Үк институтуң доозукчулары хой-хой фабрикаларда болгаш заводтарда, госхозтарда, ыпзы-бүрү албан черлеринде ажылдап турарлар.

ИНДУСТРИЯНЫН БАШТАЙГЫЗЫ

Кызыл далайның чурумаадыг чараш эриинде, Ассабеде, Совет Эвилелинің техниктиг дузазы-биле нефть болбаазырадыр заводту туткан. Ол чыл бурунгаар ол баштайгы продукциязын: 500 тонна бензинни, керосинни, мазутту берген. Ооң бөр-ле, «Эфиопиал геральдтың» бижээни-биле алырга, чуртка «индустрия эразы» эгелээн.

Амгы үеде ол Эфиопияның нефть продуктуларына иштики хереглелин хандырып турар эн-не улуг бүдүрүлге болур. Совет болгаш ол черниң специалистериниң кылын чорукан модернизациязының эчызында заводтуң күүзү 650 муң тонна четкен. Заводта кадрлар белеткелинче улуг ничээнгейни салып турар. Ында совет өөрүктериниң удуртулгазы-биле техниктиг өөредилгени эрткен 600 ажыг механиктер болгаш операторлар ажылдап турар.

ЧЕТТИРДИВИС, ОРУС ЭМЧИ

Аддис-Абебада Кызыл Крестин болгаш Кызыл Чартык айның совет шиитилелиниң национал полководчу Балчаның адын эдилээн госпиталы 30 харлаап. Ол черниң чурттакчыларының «Орус госпиталь» дээр эмнелгениң аттарды алгаан.

Госпиталь чылда ортумаабиле 105 муң кижини хүлээп ап турар деп, ооң директору медицина эртемнериниң кандидады П. Иванов чугаалап турар. Бистиң чуртувустан ында барган ажылдан турар эмчилер хой-хой кижилериниң амы-тынын алган. Оларга ооруп четтиргениниң демдээ: «Четтирдим, орус доктор!» дээн сөстерни аңаа бо-ла дыңнап болур.

КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫНГА ДУЗА

Хоралыг курттар болгаш бок үүштер чыл санында Эфиопияга дүжүттү барык-ла 30 хуузун узуткан чок кылып турган. Ынчайгаш чуртка үүштер камгалаарының болгаш көдээ ажыл-агыйның хоралакчылары-биле демиселдің товун тургузары эргежок чугула апарган. Чоокта чаа Совет Эвилелинден келген дерилгелерлиг чаа ыдыг топтуң Аддис-Абебадан 140 километр черде турар Амбо хоорайга ажытнан. Совет болгаш эфиоп эртемденнер кады шиичилээшкиннерни кылып эгелей берген.

СЕМИНАРЛАР ДЫҢНАКЧЫЛАРЫНГА

Аддис-Абебаның, Дирдаваның болгаш оске-даа хоорайларның ном магазиннеринде амхар дылче очулдурган «Маркс, Энгельс, Ленин хосталга болгаш демократия дугайында» деп чаа брошюра костүп келген.

Тус черниң солуниарының бижип турары-биле алырга, хаан чазаның үезинде чуртка депшилгелиг литератураның болгаш марксизм-ленинизмиң классиктериниң 19 муң чогаалдарын болгаш ажылдарын хораан турган. Бо чылын марксизм-ленинчи өөредиг-ниң кол-кол үүлдерин тайылбырлаап делгеренгей брошюралары Эфиопияның төөгүзүнде бир-ле дугаар үндүрүп эгелээн. Бүгү фабрикаларда болгаш заводтарда, күрүне албан черлеринде, тараачыннарның болгаш хоорай чурттакчыларының ассоциацияларының чаңында турган политиктиг семинарларың дыңнакчылары оларны улуг сонуургал-биле өөренип турарлар.

Н. БАБЕ-ЗАДЕ,
ПМА-ның корр.

ГДР. Африка чурттарынга спортту хөгжүдериниге улуг дузаны Герман Демократтыг Республика көргүзүп турар. Ганадан, Нигериядан, Танзаниядан, Тогодан, Тунистен, Замбиядан болгаш Угандадан келген 39 бокеёр Гюстровка спорт курсларын чоокта чаа доозкан. Аңаа аныяк африканнар тулган эки техниктиг болгаш күш-дамыр белеткелин алган.

�чУРУКТА: Магдебургтуң тренери Курт Шварц Африкадан келген аныяк бокеёрлар-биле.

АДН—СЭТА-ның фотозу.

Үжен харлаан

Красноярскиниң колхоз, совхозтарның удургукчу кадрларыч белеткәәр көдә ажыл-агый техникумунуң хүралдаар залынга «Бо ан өредилге чери 30 харлаан» деп ат-биле 40-ден 70 чылдарның доозукчулары-биле ужуражылга кежээни эгелээн. Анаа 170 доозукчулар кээп олурушкан. Ужуражылга кежээни техникумуң директору П. М. Попов эге сес-биле ажытыныаан, техникумнуң 30 чылынга тураскааткан делгеренгей, солун утка-шынарлыг илеткел кылган.

Бо техникум дайын соонда, көдә ажыл-агыйны катап тургузуп турган үеде, 1947 чылда, удуртукчу кадрлар белеткәәр үш чыл хуусаалыг школа кылдыр ажыттынган. Оон соонда ол школаны Минусинскиниң совет-партия школазы кылдыр шилчиткен. 1965 чылда бо-ла школаны колхоз, совхозтарның удуртукчу кадрларын белеткәәр техникум кылдыр катап әде тургускан. Бо техникумга үгле Красноярск крайның сургуулдары өренип турган әвес, харын Тыва АССР-ден, Омск, Томск, Курган областардан сургуулдар база өренип турганнар.

Техникумда ийи өредилге салбыры—зоотехник-организатор, агроном-организатор бар. 1972 чылда ол техникумну Красноярск хоорайже көчүрген. Техникум болуп турып келген 30 чылының иштинде ажыл-агый специалистери кылдыр 4 мүн ажыг кадрларны белеткәән, ол кадрлар амгы үеде Красноярскиде, Тыва АССР-де, Томск, Омск, Кемерово областарда партия, совет, көдә ажыл-агый ажылдарының удуртукчуларында ажылдап турарлар.

Кежээге доозукчулар боттарының ажылының, арга-дуржулгазының дугайын база чугаалап турганнар. Чедиишкиниг ажылдап турарларның чижээнге Красноярск крайның СЭКП-ниң Эвенки округжокчунуң бирги секретары Н. Т. Рукосуев, Енисейск районунуң «Березовка» совхозунуң директору, СЭКП-ниң XXV съездизиниң делегады, 20 чыл директорлап ажылдап келген П. А. Чупров, Тыва АССР-ниң көдә ажылагый министри И. Г. Лавриненко, Кызыл хооркүүскомнуң дарганы Ш. Д. Куулар, Күш-ажылдың Кызыл Тук орденниг «Сүт-Хөл» совхозтуң директору А. Т. Шаалы болган оон-даа өскелерни ол кежээге алап, демдеглээн. Доозукчуларның аразында улус депутаттары, орден-хавыяалыглар, алдар-аттыглар хөй. Удуртукчу кадрлар белеткәәр техникумда бо хүннерде 340 сургуулдар өренип турар. Оларга ийзы-бүрү эртемнерни бедик мергежилдиг 32 башкылар берип турарлар.

Техникумнуң аудиториялары өренип турар эртемнер аайы-биле түскай көргүзүг материалдары-биле четчир кылдыр хандыртынган болгаш көскү агитация-биле эки дериттинген. Библиотека 80 мүн ном фондулуг, өредилге номнары-биле сургуулдар долузу-биле хандыртынган.

Техникум удуртукчу кадрлар белеткеп турар болганда, кижизидилге ажылынче угланган кичээлдерни бедик деңнелде эртирип турар. Ажыл-агыйның мурнакчылары-биле ужуражылганны кылып, оларның байлак арга-дуржулгазын үргүлү дыңнап турар бис.

Техникум хүндүкү өредилгеден дашкаар, кежээки өредилге-биле чолаачылар курузун организастап, күзелдиг сургуулдарны өредип турар. Техникумда спортчулар эвээш әвес. Абакан хоорайга техникумнар аразында болуп эткен шыдыраа маргылдаазынга бирги черни алган бис. Абакан хоорайга болган чайгы чер чарыкчыларының конкурузунга ийги черни, саанчылар конкурузунга база ийги черни чаалап алганын алгаш көөрге, техникум багай әвес специалистер белеткеп турары илдең. Бо техникумну Тыва АССР-ден бо чылдарның иштинде 150 ажыг кижи досканнар, ам бо хүннерде 47 тыва сургуулдар өренип турар бис. Өредилгевис иштизи-биле эки. Оларның иштинден 1978 чылда 13 кижи доозуп үнер, оларның 11-и зоотехник-организатор, артканнары агроном-организаторлар. Өренип турарларның аразында өредилгезинге болгаш сагылга-чурумунга үлегерлиг К. Кара-Хонгуш, Н. Ондар, Р. Донгак, М. Ондар, М. Сат, П. Кара-Сал, Х. Ондар ышкан сургуулдар бар.

Техникумну доскаш, төрээн Тывавыстың колхоз, совхозтарынга барып, башкыларывыстың берген билиин биллилии-биле ажылдап, амыдырал кырынга көргүзерин техникумнуң сургуулдары боттарының кол хүлээлгези кылдыр көрүп турар. Ол күзелиивисти четип алыр дээш өредилгеже бүгү күштү салыр бис.

В. ЧЫМБА,
техникумнуң сургуулу.

СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

ТЕХНИКУМНУҢ СПОРТЧУ АМЫДЫРАЛЫ

Кызылдың автоорук техникумунуң студентилери спортка ынактар. Мында он ажыг спортчу секциялар ажылдап турар, ону бедик мергежилдиг тренерлер удуртуп, 500 хире кижини спорттуң ийзы-бүрү мергежилдеринге өредип турар.

Ук техникумда ГТО-нуң нормазының дужаалдазы багай әвес чоруп турар. Оон үшкү, дөрткү болгаш бешки чадаларын барык студент бүрүзү дужаан алган.

Автоорук техникумунга спорт моопдаа соңгаар улам сайзыраар. Бо чылын ажыглалга кирген спортчу хоорайжыгаш ону бадыткаан. Ол хоорайжыгашта баскетболдуң, волейболдуң шөлдери, чиик атлетика маргылдаазы эрттирер болгаш хоккей ойнаар черлер бар. Бо чаартылгалар техникумнуң спортчу амыдыралынга улуг идиглиг болуру чугаажок.

Кызылдың автоорук техникумунуң студентилери хоорайга болуп эткилээн маргылдааларга доктаамал киржип, шаңналдыг черлерни-даа ээлеп келгеннер.

Бо чылдың мартта хоорайның өредилге черлериниң аразынга болуп эткен кышкы спартакиадазынга киргиткеш, автоорук техникумунуң командазы бирги черни ээлээн, 1977 чылда хостуг хүреш талазы-биле республика чемпиону атты ук техникумнуң студентизи Михаил Оюн чедип алган. А чиик атлетика талазы-биле техникумнуң студентилери Любовь Харлашина болгаш Олег Ефендиев олар Тывага чемпионаанган. Оон аңгыда техникумнуң теннисчилери, баскетболистери, волейболистери хоорайга-даа, республикага-даа сурагжып турар. Чөкта чаа ыда туристер секциязы база ажылдап эгелээн.

Бо чуруктарда автоорук техникумунуң спортчу амыдыралын көргүскен. Баскетбол кичээли; чиик атлеттиринг тренери Борис Абрамовтуң черши бедиин халыгының техниказын айтып турары.

В. АМЫРНЫҢ сөзү болгаш фотолары.

ЭШ ХУУЗУНУҢ УЖУРАЖЫЫШКЫНЫ

Дыштаныр хүннер санында «Улуг-Хая» совхозтуң Хайыракан салбырының Культура бажыныныың спорт залынга янзы-бүрү маргылдаалар, эш хуузунуң ужуражыышкынары болуп турар. Бо удаада волейболга, хостуг хүрешке эш хуузунуң ужуражыышкыны болган.

Волейбол ойнаарынга Хайыракан суурнуң командазы шылгараан. Кызыл районунуң «Х Улуг хүрал» совхозтуң телээлери ийиги черни ээлээн.

Хостуг хүрешке 80 ажыг моге хүрежип, боттарының арга-мергежилин шенешкеннер. ССРЭ-нин спорт мастериниг кандидат Юрий Карбынын белеткеп турары Хайыраканның могелериниң беш кижи бирги черни ээлээш, типлеп үнген. Спорт мастериниг кандидат Матвей Допуй-ооллуң белеткээни Баян-Колдуң могелери ийиги черни алган.

К. НАТПИЙ-ООЛ.

МУГУР-АКСЫНГА БОЛГАН

Эрткен дыштаныр хүннерде Мөнгүн-Тайга районунуң төвү—Мугур-Аксы суурга хоккей маргылдаазы болуп эткен. Анда алды команда ужуражкан.

Спортчу чидиг демиселдиң түннелинде Андрей Саая капитанналан райпо командазы типлелгени чедип алган. «Мөген-Бүрен» совхозтуң хоккейжилери ийиги черни. Мугур-Аксы ортумак школазының спортчулары үшкү черни ээлээн.

Маргылдаанның типлекчилериниг районнуң күш-культура болгаш спорт комитединиң база ВЛКСМ райкомунуң шаннал бижиктерин болгаш белектерин тывыскан.

Д. КУУЛАР.

ТЕС-ХЕМЧИЛЕР ЧҮГЕ БАРБААНЫЛ?

Шыдыраага Тыва АССР-нин команда болгаш хууда бирги чери дээш чемпионады чоокта чаа Кызылга болуп эткен. Бо болзе бистиң республикага бир дугаар эрттиреген хөй кижи киржиккилиг маргылдаа болур. Анаа Тес-Хем районунуң командазы киришпээн. Оон чылдааны чүде болганыл? Республиканың спорт комитеди чемпионат эрттиреринин дүрүмнегелдезин бисче кончуг орай чоруткан. Ода-ла бир ай бурунгаар-даа чоруткан болза, ойнакчыларны шилип ап, белеткенир үе четчир турган.

Бистиң районда шыдыраага хаңлыкшылдыг болгаш мергежилиг кижилер хөй. Тес-Хемчилер чемпионатка чүге киржир әвес, харын шаннаалыг черни ап болур аргазы бар.

Республиканың спорт комитеди болгаш шыдыраа федерациязы моон соңгаар чемпионат эрттиреринин дүрүм-негелдезин чартык чыл бурунгаар чорудары күзенчит-дир.

П. АРТАМОНОВ.

М. МУСАЕВ БОЛГАШ ӨСКЕЛЕР-ДАА

Республиканың эки тура спорт ниитилелдериниң аразынга стол теннизинин маргылдаазы эткен дыштаныр хүннерде Кызылдың «Херел» спорт залынга болган. Анаа «Спартак», «Динамо», «Урожай» болгаш «Трудовые резервы» ниитилелдери киришкен.

Ийи хүн үргүлчүлээн чидиг демиселдиң түннелинде «Спартак-1» команда чемпион атты чаалап алган болгаш кубок-биле шаңнаткан. Ол команданың составында шыырак ойнакчылар А. Серен, В. Фунтиков, М. Шыырап, А. Назыты олар кирип турар. Команда аайы-биле ийиги черни «Спартак-2» ээлээн.

Хууда бирги чер дээш эр улустуң аразында болган маргылдаага № 7 школаның өреникчизи, спорт мастериниг кандидат Михаил Мусаев алган. Анатолий Серен (ВЛКСМ өбкому) ийиги. Олег Шыырыпчык (республика эмнелгези) үшкү черлерни түс-түс ээлээннер.

Хууда бирги чер дээш стол теннизинге маргылдаа хөрээженнерниң аразынга база болган. Анаа ВЛКСМ өбкомунуң төлөөзи Мария Шыырап типлекчи болган. Уран чүүл училищезинин сургуулу Алдынмаа Назыты, Тес-Хем районунуң төлөөзи Орланмай Оюн олар ийиги, үшкү черлерни алганнар.

Ийилеп ойнаарынга эр улустан Олег Шыырыпчык биле Хеймер-оол Күжүгет, хөрээженнерден Ульяна Хертек биле Вера Даржаа олар типлекчи болганнар.

Эр, хөрээжен ийи кижи ойнаарынга Мария Шыырап биле Анатолий Серен олар (кайызы-даа ВЛКСМ өбкому) бирги черни ээлээннер.

Типлекчилерге түс-түс шанналдарны тывыскан.

С. МОНГУШ.

М. Чибурданидзе—чемпион

ЛЬВОВ. (СЭТА-ның корр. К. Беляев). Чурттуң хөрээжен ойнакчыларының аразындан чемпион плередириниң шыдыраа талазы-биле 37-ги маргылдаазынга делегей гроссмейстери Майя Чибурданидзе типлеп үнген. Майя декабрь 26-да соолгу, он чедиги ойнаашкынынга Елена Ахмыловская-биле хайымнашкаш, 13 санныг апарган болгаш арткан ужуражыышкыннардан хамаарылга чокка-ла, кымга-даа четтирбес апарган. Он алды харлыг школачы Чибурданидзе бүгү маргылдаага кайгамчыктыг эки ойнап, 9 катап уткаш, 8 удаа хайымнашкан болгаш чаңгыс-даа уттурбаан.

УТКАН

БЕЛГРАД. Декабрь 26. (СЭТА). Делегей чемпиону-биле ойнаар эрге дээш шыдыраа маргылдаазының киржикчилери Б. Спасский биле В. Корчнойнуң соңгаарлаттынган онгу салыы уламчылаан. Анаа Б. Спасский агы-биле ойнаан. Оюнчуң алдан алдыгы өөрүнде В. Корчной типлелгени чедип алган.

ЧОЙГАННЫГ ДАГНЫ КУДУ

БРАТСК. (СЭТА-ның корр. М. Совенко). «Братск ГЭС тудугунуң» начальники турган көскү совет гидротудутку, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры И. Наймушин аттыг шаңнал дээш чурттуң эр шилиндек спортчуларының шанак-биле чүнгулаарының маргылдаазы декабрь 26-да доозулган. Анаа Москваның, Ленинградтың, РСФСР-нин, Украинаның болгаш өске-даа эвилелдешкен республикаларның үүс хире төлөөлери киришкен.

Эр улус 1054 метр оруктан чүнгулаан. Орта Москваның төлөөзи Валерий Якушин шылгараан. Ийиги, үшкү черлерни Латвияның шанак спортунга мергежээн төлөөлери Айгарс Крикис биле Дайнис Бремзе алгачнар.

Хөрээженнер 873 метр черден чүнгулаан. Ригадан келген кыс Астра Бабина өөрүп мурнай келгеш, бирги шаңналга төлептиг болган. Оон командада ажы, чурттуң кащ дакпыр чемпиону Вера Зозуля типлекчиден чаңгыс секунда озалдааш, ийиги черни ээлээн. Үшкү черни Москваның төлөөзи Наталья Миткевич, Алма-Атадан Эленора Черемисина үлешкеннер.

— Маргылдаа болза бистиң спортчуларывыстың делегей чемпионадынга сөөлгү белеткели болур. Ол 1978 чылдың январьда Австрияның Имстеге болур. Түнелдер бисти өөртүп турар—деп, шанак спортунуң талазы-биле күрүне тренери А. Алексеев СЭТА-ның корреспондентизинге чугаалаан.

СТОЛ ТЕННИЗИНГЕ

Кызылдың культура албан черлериниң коллективтериниң аразынга стол теннизинин маргылдаазы болуп эткен. Анаа он бир команда киришкен. «Шып» солунунуң командазы бирги черни алган, культура ажылдакчыларының профсвилед хооркомунуң шилчиир кубогу-биле шаңнаткан. Уран чүүл училищезинин командазы ийиги. «Тыванын аныктары» солунунуң төлөөлери үшкү черни ээлээн.

Эр улустан бирги чер дээш спортчу демисел «Шын» солунунуң спортчулары В. Чадамба биле С. Адыгның аразынга болган. Мергежилдиг ойнакчы С. Адыг бодунуң эжин уткаш, чемпион атты чедип алган. Үшкү черни В. Баскаков (уран чүүл училищезі) ээлээн.

Хөрээженнерден уран чүүл училищезинин төлөөзи А. Назыты чемпионнаан, У. Хертек (уран чүүл училищезі) ийиги черни алган.

В. КАРА-САЛ.

КИЖИ БҮРҮЗҮ САГЫЗА

Магазинге-даа, столоваягада-даа, автовокзалга-даа барган улуг пазылыгларда бичии чаштарга чедир ээлчегни «Сооолу кым ирги?» дээш, туружун ээлеп алыр чаңчыл бисте ниитиниг хажыдып болбас чуруму апарган. Бо эки чаңчыды сагывайн, үрей бээр ийи-чаңгыс кижилерниг ам-даа бистиң аравыста бары кончуг хомуданчыг. Кижи сеткилинге эпчок чоруктарны кылыр, ыңдыг кижилерни ниитиниг күжү, салдары-биле эдери бистиң ниити херээвис деп бодаар мен. Мен өске ырак черлерни билбес мен. Үүгле бодум районумнуң иштинден үш чижек көргүзер бодадым. Ноябрь 28-те эмчиге чораан. Шагаан-Арыг столованызынга дүште чемненип алыр дээш, ээлчегни соонга туруп алдым, кижи-даа хөй. Ээлчээвис бичии-даа шимчевес мыңдыг апарган. Ам кандыг аайлыг чоор дээш көрүп турарымга, мурнувуста кезек элээди-даа, улуг-даа оолдар туруп алган, чем дажыыр чүвелерни ийи-үштен эккеллеңле, эштериниң аразынче кирип туруп бертен. Мээң мурнумда ийи кижиниң мурнунда тапыырым кижи —«Улуг-Хая» совхозтуң Ийи-Тал салбырының эргелекчизи В. Ламажан бар болду. «Бо оолдарның-даа чурум чогуп, оочурда турган улуг, биче кижилерниң дугайын бодавас, үүгле боттары дүрген чемненип алган чоруптарын бодаар» деп, сеткилим хомудап чугааладым.

Ноябрь 29-та, дүште, Шагаан-Арыгның гастрономунга эзт садып алыр дээш база ээлчегте туруп алдым, ол аразында ээлчегде турган улустуң мурнундан акшазын садыгжыке суна каапкаш, арга ап туруп бээр амдажаанар база кижилерге шаптыктан туруп берген, кижиниң кылыы хайныр. Ноябрь 30-де, средада, Шагаан-Арыгның поликлиниказының кезип эмнээр салбырынга эртенгиниг 9 шакта дөрт дугаар ээлчегте туруп алдым. Бир дугаарында Арыг-Бажы чурттуг Н. Дагба, оон соонда В. Димит, оон соонда тапыыазым хөрээжен кижи, оон соонда мен. Мээң соомда Кок-Чыраадан Вера Доржу, оон улаштыр кижи көвүдей берген. Эмчивис-даа чедип келгеш, кабинедиче кирдиг.

Дагбаны— «Барып эжик аксынга туруп ал, оон башка оочур чок, мурнун былаажып кирер ийи-чаңгыс чурум чоктарны чок деп болбас» деп, чагып кагдым. Киживис-даа эжик аксында туруп алган. Ол аразында 30 хар хире пазыдыг, моге-шыырак магаботтуг эр кире халып келгеш, оочур-даа айтырбайн, хөректээжин ужулган, соңга барынга салгаш, хары-бүрү-даа чок, эмчиже чаза базып кире берген. «Ол кижини чүге киирпитин» деп, оон-моон Дагбаны чемелдивис. «Дораан үнүп көр мен» дээш кире халыды деп киживис бо-ла. Ол аразында мээң кирер оочурум чедип келгеш, мээң чапымга база бир 20 хар чаа-ла ажып чоруур хире аныяк оол чедиш келгеш, «Чүгле бюллетень хагдырып алыр кижи мен» деп бо-ла-дыр, «Аныяк кижи арын-шүүрүң бода» деп чугаалаарымга, ам соксаан. Ынчалаа-даа, мээң соомдан оочур чокка кире берди. Мээң будум аарып турар хиремде, ниити чурумну сагып, бут кырынга турган кирдим. Мыңдыг байдалды хөй көрген болгаш шак ыңдыг ийи-чаңгыс кижилер дугайында бижиир бодадым. Бир әвес улуг аарыг, назылаан кыраан кижилер ужурун чугаалаан болза, бистер чугаалашкаш, оочур чокка ону киирип болур-ла болгай бис. Мыңдыг ийи-чаңгыс чурум чоктарны моон соңгаар амдажыткан хөрээ чок деп бодаар мен.

О. ТАВАА.

СЕРЕМЧИДЕ ХОРАМЧА ЧОК

Чаа чылды уткуурунуң чаңчыл болган байырлалы ёлка чок черде эртпес. Улуг-даа, бичии-даа кижилер ону каастап, дерип алган аажок өөрүүр, бажыннарга-даа, албан организация черлериниге-даа ёлканы улус тургузуп турар.

Ылаңгыя бичии чаштар ёлканы ийзы-бүрү ойнааракта-биле каастаарынга кончуг ынактар. Оон аңгыда ону аңгы-аңгы өңнерлиг бичии сайгылгааннар-биле шиментерге, хайы хире чараш ийик!

Ынчалза-даа Чаа чыл ёлказын тургузарда серемчилелдиг болур херек. Улуг-даа, бичии-даа сайгылгааннарны токка улаар болгай. Ынчангаш, өрт айылын болдурбазы-биле өртке удур дүрүмнерни хажык чок сагыыры бистен негеттинин турар.

Чамдык харысалга чок, өрттүг болу бээр айылдың болдавас ийи-чаңгыс кижилерниң үржүүндан Чаа чыл бүдүүзүнде айыл-халан туруп кээрин мурнуку чылдарның дуржулгазы көргүскен. Өртке удур хемчегларни шын сагыыаныдан ол байырлал болур хүннерде каража, когарал болуп тургулаан таварылгалар база бар.

Ынчангаш ол чоруктан чайлаары-биле 2-23-27 дугаарлыг телефонче долгаш, өрт камгалал черинин ажылдакчызын келдиртип, аңаа ёлка тургузар черни көргүзүп алыр херек. Келген ажылдакчының сүмезин дыннаар, оон негелдезин күүседири чүгүла.

Маскарад хептер, харжыгаштар кылырынга өртке удур состав-биле болбаазыраттынмаан хөвен, марля ажыглаан болбас. Ындыг материалдарны өртке удур эки тура ниитилелге (телефону 2-20-34) эгеп болбаазыраттырып алыры чугула. Оон башка мардыга, хөзенге болгаш өске-даа кыныычал херекселдерге бичии-ле от дээр болза, өртүнү бээр.

Чаа чыл кежээлерин хөй-ниити черлеринге эрттирип тура, аңаа харысалгалыг кижини болгаш оон дузалакчыларын томуйлаар херек. Өртүн айылы диргелип келгеде саадаашкын чокка 01 телефонче долгаар.

Н. ВОРОНЦОВ.
ИХМ-ниң өртке удур эки тура ниитилелиниң Кызылда отрядының инженери.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ДЕКАБРЬ 28-ТЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00—Медээлер.
10.10—Эртепги гимнастика.
10.30—**«Баштайгы хараачыгай».** Уран-чечен фильм.
11.45—**«Болуп болгу дег алдентиг чүүлдер». Профессор С. П. Капица дамчыдылганы чорудар.**
12.45—16.00—Чапсар.
16.00—Кинопрограмма.
16.45—**Г. Х. Андерсениң тоолдары.**
17.15—**«Сылдысчыгаш».** Уругларга киноальманах.
18.00—**Хаак спортунга бүгүзевилел маргылдаазы.** (Хөрээженнер— 10 км.). Красногорскиден дамчыдылга.

КЫЗЫЛДАН

18.30—Телемедээлер.
18.45—Телефильм.
19.05—**«Бистиң совет эрге-чагыргавыс». Кызыл хооркүүскомнуң даргаамның оралакчызы Ю. Ф. Рязановтуң чугаазы.**
19.20—Телемедээлер (орус дылга).

МОСКВАДАН

19.30—Медээлер.
19.45—**Спортчу чылдың түннелдери.**
20.35—**«Испан ырлар».** РСФСР-ниң алдарлыг артизи Г. Бобринева ырлаар.
20.55—**«Хүлээлгелерни хынап көргеш».** Нижнетагилскиниң металлургия комбинадындан репортаж. СЭКП Свердловск обкомунуң бирги секретары Б. И. Ельцин дамчыдылгада киржип турар.
21.10—**«Спортлото» тиражы.**
21.20—**«Аз биле Ферт» деп телешиниң баштайгы көргүзүү.** Автору — П. Федоров.
22.30—**«Ye».** Информастыг программа.
23.00—00.45—**Эстрада программазы.** Төнчүзүнде —медээлер.

ИЙИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

18.30—**«Эртем бөгүн».**
19.00—**«Хар карусель».** Уругларның бот-тывынгыр уран чүүл концерти.

КЫЗЫЛДАН

19.30—Чарлалдар.
19.35—**«Баштайгы орук».** Уран-чечен телефильм.
19.55—20.20—**«Эрги угланыышкын».** Документалдыг фильм.

АГААР

Кызылдың агаар станциязының дыннатканын ёзугаар алырга, бөгүн республиканың чамдык районнарынга быскан хар чаар. Хаттың дүргени секундада 3—7 метр чедер. Агаарның температураазы мурнуу-барын районнарга 15—20, өскелеринге 23—28 градус соор.

Кызылга аяс хүн болур. Барын угланыышкынныг хаттың күжү кошкак. Агаарның температураазы дүне 36—38, хүндүс 26—28 градус соор.

Республиканың автоорук таарынга дүне туманнаар, хүндүс чамдык черлерге хар чаар. Ынчалза-даа дөрт мүн метр черге көстүү эки болур.

Редакторнуң оралакчызы К. К. САТ

КИНО

ДЕКАБРЬ 28-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Чүү-даа болбаан» 11.00, 12.45, 14.30, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Петьканы көрүүнер бе?» 9.30, 11.00, 15.20, «Карамазов алышкылар» (1—2 сериялары) 16.50, «Ынакшылдың шылгалдазы» (2 сериялыг) 12.30, 19.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Тинлекчи» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАЛ-ХЕМ»: «Кайгамчык кежээ» 15.00, «Мени чаасканы кагба» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: индекс 667000

Кызыл, Щетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 2-24-63, редакторнуң оралакчыларының 2-35-24, 2-31-75, пропаганда киллизиниң 2-31-75, харысалгалыг секретарының 2-23-35, секретарларының 2-23-35, партийни амыдырал киллизиниң 2-37-13, культура киллизиниң 2-23-54, көдә ажыл-агый киллизиниң 2-21-47, улегүр киллизиниң 2-22-64, чаза киллизиниң 2-41-27, информация база совет тургузуг киллистериниң 2-20-60, корректорларының 2-27-41, бухгалтерияның 2-12-45, солун кезбейн баргада 2-32-75 телефонче долгаар.

Тираж 16332. Чагыг № 296.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле өргелелиниң типографиязы (Кызыл, Щетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажын № 1). ТС—00660.